

Interpolació polinomial

2

Taula de valors del punt de congelació en graus Celsius (y), en funció de la concentració (%) de glicerina (x).

x	0	20	30	40	50	60	80
y	0	-4.8	-9.5	-15.4	-21.9	-33.6	-19.1

Es vol **estimar** el punt de congelació si la concentració és del 45% (en pes), és a dir $y(z)$ per a $z = 45$.

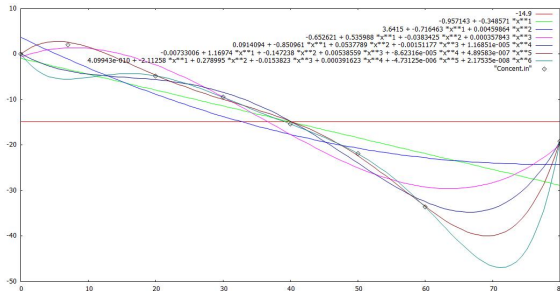
3

Si s'escriu en la forma

les equacions normals són diagonals:

4

Es pot continuar cercant **polinomis d'aproximació per mínims quadrats** $p_n(x)$ de grau cada cop més alt

i calculant les aproximacions $p_n(z = 45)$:

n	0	1	2	3	4	5	6
$p_n(45)$	-14.9	-16.6429	-19.2871	-21.5683	-19.1435	-18.0256	-18.3252

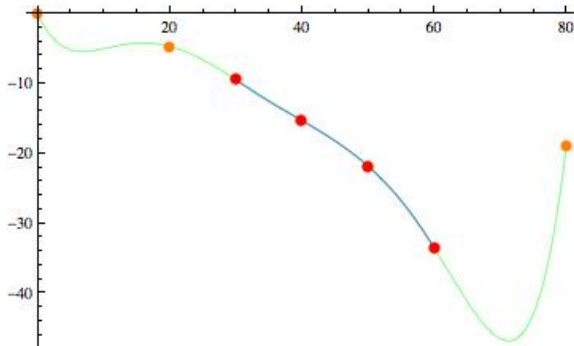
5

El polinomi interpolador $p(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + a_3x^3 + a_4x^4 + a_5x^5 + a_6x^6$ compleix

$$p(50) = -21.9, \quad p(60) = -33.6, \quad p(80) = -19.1.$$

$$\left\{ \begin{array}{l} a_0 \\ a_0 + a_1 20 + a_2 20^2 + a_3 20^3 + a_4 20^4 + a_5 20^5 + a_6 20^6 \\ a_0 + a_1 30 + a_2 30^2 + a_3 30^3 + a_4 30^4 + a_5 30^5 + a_6 30^6 \\ a_0 + a_1 40 + a_2 40^2 + a_3 40^3 + a_4 40^4 + a_5 40^5 + a_6 40^6 \\ a_0 + a_1 50 + a_2 50^2 + a_3 50^3 + a_4 50^4 + a_5 50^5 + a_6 50^6 \\ a_0 + a_1 60 + a_2 60^2 + a_3 60^3 + a_4 60^4 + a_5 60^5 + a_6 60^6 \\ a_0 + a_1 80 + a_2 80^2 + a_3 80^3 + a_4 80^4 + a_5 80^5 + a_6 80^6 \end{array} \right. = \begin{array}{l} 0 \\ -4.8 \\ -9.5 \\ -15.4 \\ -21.9 \\ -33.6 \\ -19.1 \end{array}$$
$$a_0 = 4.09943 \cdot 10^{-10}, \quad a_1 = -2.11258, \quad a_2 = 0.278995, \quad a_3 = -0.0153823,$$

$$a_4 = 3.91623 \cdot 10^{-4}, \quad a_5 = -4.73125 \cdot 10^{-6}, \quad a_6 = 2.17535 \cdot 10^{-8}$$

$$p(z) \approx -18.3252.$$

Polinomi interpolador

7

Teorema d'existència i unicitat

Teorema: Donats $n + 1$ punts $(x_0, y_0), (x_1, y_1), \dots, (x_n, y_n)$, amb tots els **nodes** x_0, x_1, \dots, x_n diferents, existeix un únic polinomi $p_n(x)$, de grau màxim n , tal que

$$p_n(x_i) = y_i, \quad i = 0, 1, 2, \dots, n.$$

Demostració: Sigui

$$p_n(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$$

el polinomi buscat. Els seus $n + 1$ coeficients han de verificar el sistema lineal de $n + 1$ equacions següent:

$$\begin{cases} a_0 + a_1x_0 + a_2x_0^2 + \dots + a_nx_0^n &= y_0 \\ a_0 + a_1x_1 + a_2x_1^2 + \dots + a_nx_1^n &= y_1 \\ \dots & \\ a_0 + a_1x_n + a_2x_n^2 + \dots + a_nx_n^n &= y_n \end{cases}$$

Polinomi interpolador

8

Teorema d'existència i unicitat (fi de la demostració)

El determinant del sistema és el **determinant de Vandermonde**:

$$\Delta = \begin{vmatrix} 1 & x_0 & \dots & x_0^n \\ 1 & x_1 & \dots & x_1^n \\ \vdots & \vdots & \dots & \vdots \\ 1 & x_n & \dots & x_n^n \end{vmatrix} = \prod_{\substack{i,j=0, \\ i>j}}^n (x_i - x_j) \neq 0.$$

Com que Δ és diferent de zero si els nodes són diferents, el sistema d'equacions lineal plantejat és **compatible i determinat** i, per tant, el polinomi d'interpolació existeix i és únic.

Nota: Òbviament la demostració dona un primer algorisme de càlcul del polinomi interpolador, tot i això hi ha maneres més eficients de calcular-lo.

Polinomi interpolador

Mètode de les diferències dividides

La idea és expressar el polinomi interpolador en els punts $\{(x_0, y_0), \dots, (x_n, y_n)\}$ en la forma:

$$p_n(x) = c_0 + c_1(x - x_0) + c_2(x - x_0)(x - x_1) + \dots + c_n(x - x_0)(x - x_1) \dots (x - x_{n-1}) .$$

Resulta:

$$y_0 = p_n(x_0) = c_0$$

$$y_1 = p_n(x_1) = c_0 + c_1(x_1 - x_0) = y_0 + c_1(x_1 - x_0)$$

$$y_2 = p_n(x_2) = c_0 + c_1(x_2 - x_0) + c_2(x_2 - x_0)(x_2 - x_1)$$

...

$$y_n = p_n(x_n) = c_0 + c_1(x_2 - x_0) + \dots + c_n(x_n - x_0)(x_n - x_1) \dots (x_n - x_{n-1})$$

Polinomi interpolador

Mètode de les diferències dividides

Trobar c_0, c_1, \dots, c_n és equivalent a resoldre el sistema lineal triangular $Ac = y$ on:

$$A = \begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 & \cdots & 0 \\ 1 & x_1 - x_0 & 0 & \cdots & 0 \\ 1 & x_2 - x_0 & (x_2 - x_0)(x_2 - x_1) & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 1 & x_n - x_0 & (x_n - x_0)(x_n - x_1) & \cdots & (x_n - x_0) \cdots (x_n - x_{n-1}) \end{pmatrix}$$

$$c^T = (c_0 \quad c_1 \quad \cdots \quad c_n) \quad \text{i} \quad y^T = (y_0 \quad y_1 \quad \cdots \quad y_n)$$

Resulta:

$$c_0 = y_0, \quad c_1 = \frac{y_1 - y_0}{x_1 - x_0}, \quad c_2 = \frac{\frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1} - \frac{y_1 - y_0}{x_1 - x_0}}{x_2 - x_0}, \dots$$

Polinomi interpolador

Mètode de les diferències dividides

Per calcular els c_j 's es construeix l'esquema de **diferències dividides**:

$$\begin{array}{l|l}
 x_0 & f[x_0] = y_0 = c_0 \\
 & f[x_0, x_1] = \frac{f[x_1] - f[x_0]}{x_1 - x_0} = c_1 \\
 x_1 & f[x_1] = y_1 \\
 & f[x_1, x_2] = \frac{f[x_2] - f[x_1]}{x_2 - x_1} \\
 & f[x_0, x_1, x_2] = \frac{f[x_1, x_2] - f[x_0, x_1]}{x_2 - x_0} = c_2 \\
 x_2 & f[x_2] = y_2 \\
 \vdots & \vdots \\
 \vdots & \vdots \\
 \vdots & \vdots \\
 x_n & f[x_n] = y_n
 \end{array}$$

Llavors: $c_j = f[x_0, x_1, \dots, x_j]$ per a $j = 0, 1, \dots, n$

Polinomi interpolador

Exemple: Punt de congelació de la glicerina

0	0						
		-0.24					
20	-4.8		-0.0076				
		-0.47		0.0000416			
30	-9.5		-0.006		$1.16 \cdot 10^{-5}$		
		-0.59		0.0001		$-3.805 \cdot 10^{-7}$	
40	-15.4		-0.003		$-2.16 \cdot 10^{-5}$		$2.1753472 \cdot 10^{-8}$
		-0.65		-0.00076		$1.35972 \cdot 10^{-6}$	
50	-21.9		-0.026		$5.9916 \cdot 10^{-5}$		
		-1.17		0.00222916			
60	-33.6		0.06316				
		0.725					
80	-19.1						

El polinomi interpolador és:

$$\begin{aligned}
 p_6(x) = & -0.024x - 0.0076x(x-20) + 4.16 \cdot 10^{-5}x(x-20)(x-30) \\
 & + 1.16 \cdot 10^{-5}x(x-20)(x-30)(x-40) \\
 & - 3.805 \cdot 10^{-7}x(x-20)(x-30)(x-40)(x-50) \\
 & + 2.1753472 \cdot 10^{-8}x(x-20)(x-30)(x-40)(x-50) .
 \end{aligned}$$

Aproximació del punt de fusió de la glicerina amb una concentració del 45%

$$p_6(45) = -18.325232 .$$

Polinomi interpolador

Avaluació

Un cop tenim el polinomi interpolador $p(x)$, com s'avalua de forma eficient en $x = z$? **L'algorisme de Horner** permet avaluar polinomis minimitzant les operacions. $p(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$ es pot escriure en la forma:

$$p(x) = (\dots (a_nx + a_{n-1})x + a_{n-2})x + \dots + a_3)x + a_2)x + a_1)x + a_0.$$

- $pz = a_n.$
- Per a $k = n - 1, \dots, 0$, fem $pz \leftarrow pz \cdot z + a_k.$
- $p(z) = pz.$

Si $p(x)$ s'escriu com en el mètode de diferències dividides

$$p(x) = c_0 + c_1(x - x_0) + c_2(x - x_0)(x - x_1) + \dots + c_n(x - x_0) \cdots (x - x_{n-1}).$$

aleshores es pot generalitzar:

- $pz = c_n.$
- Per a $k = n - 1, \dots, 0$, $pz \leftarrow pz \cdot (z - x_k) + c_k.$
- $p(z) = pz.$

Polinomi interpolador

Exemple: Punt de congelació de la glicerina

$$\begin{aligned}
 p_6(x) = & -0.024x - 0.007\bar{6}x(x-20) + 4.1\bar{6} \cdot 10^{-5}x(x-20)(x-30) \\
 & + 1.1\bar{6} \cdot 10^{-5}x(x-20)(x-30)(x-40) \\
 & - 3.80\bar{5} \cdot 10^{-7}x(x-20)(x-30)(x-40)(x-50) \\
 & + 2.175347\bar{2} \cdot 10^{-8}x(x-20)(x-30)(x-40)(x-50)(x-60) .
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 p_6(x) = & (((((((2.175347\bar{2} \cdot 10^{-8}(x-60) - 3.80\bar{5} \cdot 10^{-7})(x-50) + 1.1\bar{6} \cdot 10^{-5})(x-30) \\
 & + 4.1\bar{6} \cdot 10^{-5}) - 0.007\bar{6}) - 0.0007)(x-20) - 0.024)x
 \end{aligned}$$

$$pz = 2.175347\bar{2} \cdot 10^{-8}$$

$$pz = (-15)pz - 3.80\bar{5} \cdot 10^{-7} = -7.06857639 \cdot 10^{-7}$$

$$pz = (-5)pz + 1.1\bar{6} \cdot 10^{-5} = 4.70095486 \cdot 10^{-6}$$

$$pz = 5pz + 4.1\bar{6} \cdot 10^{-5} = 6.5171441 \cdot 10^{-5}$$

$$pz = 15pz - 0.007 = -6.68909505 \cdot 10^{-3}$$

$$pz = 25pz + 0.024 = -0.407227376$$

$$pz = 45pz = -18.3252319 = p_6(45)$$

Polinomi interpolador

Error

Quan les dades $\{x_i, y_i\}$, $i = 0, \dots, n$ corresponen a una funció $f(x)$:

$f(x_i) = y_i$, $i = 0, \dots, n$, es pot donar una aproximació de l'error comès en altres abscisses x ?

Si se suposa que f és regular (prou derivable amb continuïtat) es pot establir un fórmula per a aquest error:

Teorema: Sigui f una funció que té les seves $n + 1$ derivades contínues en l'interval $[a, b]$, i sigui M_{n+1} una fita superior de $|f^{(n+1)}(x)|$ a l'interval $[a, b]$.

Sigui p_n el polinomi interpolador de f en $(n + 1)$ nodes $x_0, x_1, \dots, x_n \in [a, b]$ donats, de forma que $p_n(x_i) = f(x_i)$, $i = 0, 1, 2, \dots, n$. Llavors, per a tot $x \in [a, b]$ existeix un $\xi_x \in [a, b]$ tal que

$$f(x) - p_n(x) = \frac{f^{(n+1)}(\xi_x)}{(n+1)!} (x - x_0) \cdots (x - x_n)$$

Si $|f^{(n+1)}(x)| \leq M_{n+1}$:

$$|f(x) - p_n(x)| \leq \frac{M_{n+1}}{(n+1)!} |(x - x_0) \cdots (x - x_n)|$$

Polinomi interpolador

Error

- 1 L'error en els nodes d'interpolació és zero.
- 2 Si $f(x)$ és un polinomi de grau màxim n , l'error és zero.

3 Fitació general:

Si $a = x_0 \leq x_1 \leq \dots \leq x_n = b$, i $|f^{(n+1)}(x)| \leq M_{n+1}$ per tot $x \in [a, b]$, llavors:

$$|f(x) - p_n(x)| \leq \frac{M_{n+1}}{(n+1)!} (b-a)^{n+1}.$$

4 Fitació particular (nodes equiespaiats):

Si $x_i = x_0 + i \cdot h$ per $i = 0, 1, \dots, n$, amb $h = \frac{(b-a)}{n}$, i $|f^{(n+1)}(x)| \leq M_{n+1}$ per a tot $x \in [a, b]$, llavors:

$$|f(x) - p_n(x)| \leq \frac{M_{n+1}}{4(n+1)} \left(\frac{b-a}{n} \right)^{n+1}.$$

Polinomi interpolador

Exemple: interpolació de grau màxim 6 de les funcions sinus i cosinus

Si s'interpolen les funcions sinus i cosinus a l'interval $[0, \frac{\pi}{2}]$ per un polinomi de grau màxim 6 emprant nodes equiespaiats, quin és l'error màxim comès?

Solució: Tant per a $f(x) = \sin x$ com per a $f(x) = \cos x$, es pot fitar la derivada setena per $M_7 = 1$. Llavors, per a qualsevol punt $x \in [0, \frac{\pi}{2}]$, es pot fitar l'error comès per

$$|f(x) - p_6(x)| \leq \frac{1}{4 \cdot 7} \left(\frac{\pi/2}{6} \right)^7 \leq 3.02 \cdot 10^{-6}.$$

Exercici: Quants nodes equiespaiats necessitaríem perquè l'error comès en qualsevol punt de $[0, \frac{\pi}{2}]$ sigui més petit que 10^{-10} ?

Resposta: 11 nodes (grau màxim 10). Doncs el valor de $\frac{1}{4(n+1)} \left(\frac{\pi}{2n} \right)^{(n+1)}$ per a $n = 9$ és de l'ordre de 10^{-9} i el de $n = 10$ és 0.3×10^{-10} .

Polinomi interpolador

Fenomen de Runge

És cert que l'aproximació del polinomi interpolador millora a l'augmentar el nombre de nodes (i per tant el grau de p_n)?

Exemple (C. Runge(1901)) Sigui $p_n(x)$ el polinomi interpolador de la funció

$$f(x) = \frac{1}{1 + 25x^2}, \quad x \in [-1, 1].$$

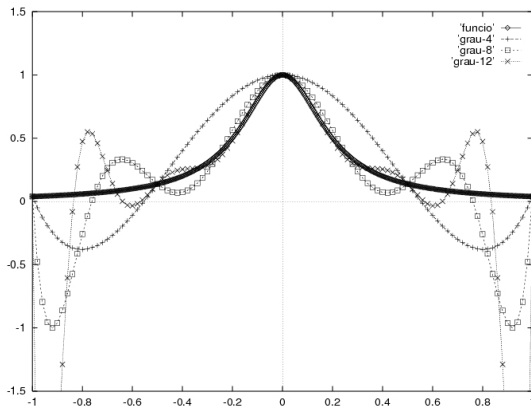
en els punts equiespaiats $x_i = -1 + \frac{2i}{n}$, $i = 0, 1, \dots, n$.

Llavors, si $0.73 \leq |x| < 1$, $\sup_{n \geq 0} |f(x) - p_n(x)| = \infty$.

és a dir l'error prop de l'origen és petit, però prop de -1 i 1 augmenta amb n .

Polinomi interpolador

Fenomen de Runge

A la figura hi ha representats la funció $f(x) = 1/(1 + 25x^2)$ i els seus polinomis d'interpolació de graus màxims 4, 8 i 12.

Polinomi interpolador d'Hermite

20

Definició general

Si es coneix la informació següent d'una funció f en els nodes x_i , $i = 0, \dots, n$:

$$\left\{ \begin{array}{l} x_0 \longrightarrow f(x_0), f'(x_0), \dots, f^{(m_0)}(x_0) \\ x_1 \longrightarrow f(x_1), f'(x_1), \dots, f^{(m_1)}(x_1) \\ \quad \quad \quad \dots \\ x_n \longrightarrow f(x_n), f'(x_n), \dots, f^{(m_n)}(x_n) \end{array} \right.$$

es vol trobar el **polinomi interpolador d'Hermite generalitzat** que compleixi totes aquestes condicions, és a dir,

$$p^{(j)}(x_i) = f^{(j)}(x_i), \quad j = 0, \dots, m_i$$

Polinomi interpolador d'Hermite

21

Exemple

En la taula següent, es té la informació següent de la funció f i de les seves derivades:

x_i	$x_0 = 0$	$x_1 = 1$	$x_2 = -1$
f	0	0	-1
f'	1	1	
f''	0		

Com que es disposa de 6 dades, cal cercar un polinomi p de grau màxim 5 que les interpoli:

$$\begin{aligned}
 p(x) &= a_0 + a_1x + a_2x^2 + a_3x^3 + a_4x^4 + a_5x^5 \\
 p'(x) &= a_1 + 2a_2x + 3a_3x^2 + 4a_4x^3 + 5a_5x^4 \\
 p''(x) &= 2a_2 + 6a_3x + 12a_4x^2 + 20a_5x^3
 \end{aligned}$$

Això és, que compleixi totes les condicions:

$$p(0) = p(1) = 0, \quad p(-1) = -1, \quad p'(0) = p'(1) = 1, \quad p''(0) = 0.$$

Polinomi interpolador d'Hermite

22

Exemple

Resulta el sistema d'equacions lineals:

$$p(0) = 0 \mapsto a_0 = 0$$

$$p(1) = 0 \mapsto a_0 + a_1 + a_2 + a_3 + a_4 + a_5 = 0$$

$$p(-1) = -1 \mapsto a_0 - a_1 + 2a_2 - a_3 + a_4 - a_5 = -1$$

$$p'(0) = 1 \mapsto a_1 = 1$$

$$p'(1) = 1 \mapsto a_1 + 2a_2 + 3a_3 + 4a_4 + 5a_5 = 1$$

$$p''(0) = 0 \mapsto 2a_2 = 0$$

$$a_0 = 0 \quad a_1 = 1 \quad a_2 = 0 \quad a_3 = -\frac{9}{4} \quad a_4 = -\frac{1}{2} \quad a_5 = \frac{7}{4}$$

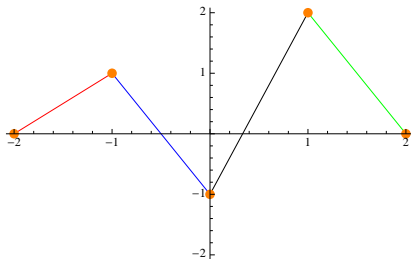
Nota: Hi ha una modificació del mètode de les diferències dividides que permet calcular més eficientment el polinomi d'Hermite.

Spline interpolador

23

Motivació i exemple bàsic

Augmentar el nombre de punts i buscar un polinomi de grau cada cop més gran pot no ser una bona idea. Una **alternativa** consisteix a buscar una **mall**a de polinomis de grau baix que assoleixin punts consecutius de les dades i **imposar algunes condicions de regularitat a la funció global**.

Un exemple simple és l'**spline lineal** que es mostra en la figura. Entre cada dos nodes es proposa un polinomi de grau màxim 1 (una recta) i configura l'exemple més bàsic d'spline interpolador.

Spline cúbic interpolador

24

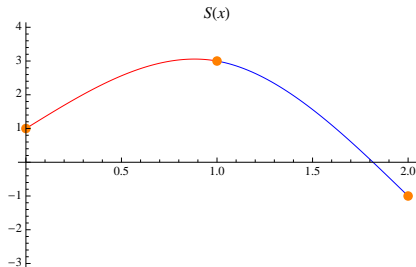
Definició

Un dels splines interpoladors més emprat és el format amb polinomis cúbics, de grau màxim 3: **spline interpolador cúbic**.

$$\{x_i, y_i = f(x_i)\}, \quad a = x_0 < x_1 < x_2 < \dots < x_{n-1} < x_n = b$$

Es tracta d'una funció $S : [a, b] \in \mathbb{R}$ tal que:

- $S|_{x \in [x_i, x_{i+1}]} := s_i(x)$ és un polinomi de grau màxim ≤ 3 ,
- S és dues vegades derivable a tot l'interval (a, b) .

Spline cúbic interpolador

25

Coeficients i condicions

S'observa que:

- Nombre de **coeficients a determinar**: $4n$, ja que calen 4 coeficients per cadascun dels n polinomis de grau màxim 3,
- Nombre de **condicions**:
 - Node inicial i final: 2 condicions.
 - Continuitat en els nodes interiors: $2 \times (n - 1)$ condicions.
 - Derivades primeres en els nodes interiors: $n - 1$ condicions.
 - Derivades segones en els nodes interiors: $n - 1$ condicions.

Total número de condicions: $2 + 2(n - 1) + (n - 1) + (n - 1) = 4n - 2$.

Resten dos graus de llibertat!! ($4n - (4n - 2) = 2$)

Spline cúbic interpolador

26

Condicions de tancament

Es fan servir tres tipus de **condicions de tancament** per fixar els coeficients lliures dels splines cúbics.

- **Clamped o extrems d'Hermite:**

$$S'(x_0) = f'(x_0) , \quad S'(x_n) = f'(x_n)$$

- **Free o extrems naturals:**

$$S''(x_0) = S''(x_n) = 0$$

- **Periòdiques** (només si $f(x_0) = f(x_n)$):

$$S'(x_0) = S'(x_n) \text{ i } S''(x_0) = S''(x_n)$$

Spline cúbic interpolador

27

Exemple

Es considera la taula d'interpolació:

x_i	$x_0 = 0$	$x_1 = 1$	$x_2 = 2$
f	1	3	-1

Es vol trobar l'spline cúbic $S(x)$ a l'interval $[0, 2]$ de forma que $S|_{x \in [0,1]}(x) := s_1(x)$ i $S|_{x \in [1,2]}(x) := s_2(x)$ siguin polinomis de grau màxim ≤ 3 :

$$s_1(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + a_3x^3$$

$$s_2(x) = b_0 + b_1x + b_2x^2 + b_3x^3$$

S'imposen les condicions següents:

- Node inicial i final: $a_0 = 1$ i $b_0 + 2b_1 + 4b_2 + 8b_3 = -1$.
- Continuitat en els nodes interiors ($x_1 = 1$): $a_0 + a_1 + a_2 + a_3 = 3$ i $b_0 + b_1 + b_2 + b_3 = 3$.
- Derivabilitat primera en el node interior ($x_1 = 1$): $a_1 + 2a_2 + 3a_3 = b_1 + 2b_2 + 3b_3$
- Derivabilitat segona en el node interior ($x_1 = 1$): $2a_2 + 6a_3 = 2b_2 + 6b_3$

Spline cúbic interpolador

28

Exemple

El sistema a resoldre, usant condicions de **tancament naturals**, és:

$$a_0 = 1$$

$$b_0 + 2b_1 + 4b_2 + 8b_3 = -1$$

$$a_0 + a_1 + a_2 + a_3 = 3$$

$$b_0 + b_1 + b_2 + b_3 = 3$$

$$a_1 + 2a_2 + 3a_3 - (b_1 + 2b_2 + 3b_3) = 0$$

$$2a_2 + 6a_3 - (2b_2 + 6b_3) = 0$$

$$2a_2 = 0$$

$$2b_2 + 12b_3 = 0$$

de solució:

$$a_0 = 1, a_1 = \frac{7}{2}, a_2 = 0, a_3 = -\frac{3}{2}, b_0 = -2, b_1 = \frac{25}{2}, b_2 = -9, b_3 = \frac{3}{2}.$$

$$s_1(x) = 1 + \frac{7}{2}x - \frac{3}{2}x^3, \quad s_2(x) = -2 + \frac{25}{2}x - 9x^2 + \frac{3}{2}x^3.$$

Spline interpolador

29

Exemple

